

OULUJOKI OY:N RAHASTO I

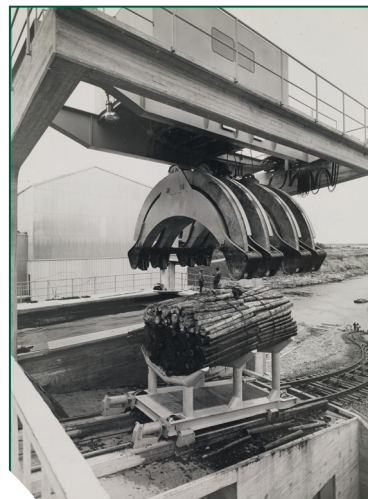
Voimaa maakunnan kehitykselle

Rahasto perustuu Oulujoki Oy:n 50-vuotisjuhlallisuuksiensa yhteydessä 1991 tekemään lahjoitukseen, ja se tukee Kainuun, lähinnä Oulujoki Oy:n toimialueen, kulttuuri- ja elinkeinoelämää sekä tutkimusta.

Oulujoki Oy syntyi keväällä 1941, kun Suomi oli talvisodan jälkeen menettänyt kolmanneksen vesivoimakapasiteetistaan. Valtion koskitoimikunta teki Oulujoen voimaroista selvityksen jo 1930-luvulla, ja elokuussa 1939 valmistunut selvitys esitti seitsemän voimalaitoksen rakentamista joen varrelle. Suunnitelmat keskeytti sota, jonka seurauksena energiantarve kasvoi entisestään. Uuden yhtiön perustajia olivat Imatran Voima, A. Ahlström Oy, Yhtyneet Paperitehtaat Oy ja Tampereen Pellava- ja Rautateollisuus Oy. Pyhäkosken voimalaitoksen rakentaminen alkoi keväällä 1941, mutta uusi sota keskeytti työt, ja laitos valmistui vasta 1949. Myös Oulujärven säännöstelytöt aloitettiin 1941.

Kesäkuussa 1946 ryhdyttiin rakentamaan toista voimalaitosta Jylhämään. Se oli vain 3,5 kilometrin päässä Oulujärvestä, ja laitoksen tehtävänä oli myös Oulujärven korkeuden säännöstely. Oulujoen työmaa oli aikanaan maan suurin; yksistään Pyhäkosken voimalaa rakensi enimmillään 1 700 henkilöä. Jylhämä kytkettiin valtakunnanverkkoon 1950. Kun Oulujoen rakentamisen kannalta tärkeät ylä- ja alajuoksun laitokset oli saatu valmiiksi, alkoi toinen rakennusvaihe. Yhtiön arkkitehdiksi valittiin nuori Aarne Ervi, joka suunnitteli yhtiölle seitsemän voimalaitosta asuinalueineen.

Sodanjälkeinen kone- ja materiaali pula oli 1950-luvun vaihteessa hellittänyt siinä määrin, että Pällin ja Nuojuan voimalaitosten rakentaminen voitiin toteuttaa aiempaa nopeammassa aikataulussa. Työt aloitettiin 1949, ja Pällin voimala käynnistettiin 1953. Seuraavana vuonna valmistuivat Nuojua ja Pällin kakkos- ja kolmoskoneisto. Nuojuasta tuli Imatran ja Pyhäkosken jälkeen Suomen kolmanneksi

Utasen voimalaitos. Kuva: Mauno Mannelin/Museovirasto.

suurin vesivoimalaitos 80 MW:n tehollaan.

Oulujoen valjastamisen loppuvaihe aloitettiin osana valtakunnallista ohjelmaa 1952 Montan ja Utasen laitosten rakennustöiden käynnistämisellä. Oulujoen rakennusprojekti saatiin päätökseen 1957, minkä jälkeen rakennettiin Kainuun Emäjoen voimalaitokset 1957–1963. Samalla päättyi 20 vuotta kestänyt suurprojekti, jonka aikana Suomesta oli tullut teollinen yhteiskunta. Oulujoki Oy:n ja jokien valjastamisen merkitys Pohjois-Pohjanmaan kehitykselle on ollut erittäin suuri.

Vesivoiman rakentaminen hiipui 1960-luvulla lämpövoimaloiden rakentamisen myötä, ja samalla vuosikymmenellä alettiin Suomeen suunnitella ensimmäisiä ydinvoimalaita. Enimmillään Oulujoen ja Emäjoen laitokset tuottivat 6 % maan sähköenergiasta. Laitosten toimintaa tehostettiin jo 1960-luvulla siirtymällä kaukovalvontaan, ja 1970-luvulla laitokset automatisoitiin. Yhtiö siirtyi lähes kokonaan Imatran Voima Oy:lle 1983, ja Oulujoki Oy sulautettiin 1990-luvulla osaksi Fortum Oy:tä.

Osuuskunta Sigillum/Markus Kivistö

Kainuun rahasto perustettiin vuonna 1954, jolloin se kuului Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan rahastojen kanssa yhteiseen Pohjois-Suomen rahastoon. Vuonna 1968 Kainuun rahastosta tuli oma rahastonsa. Se on yksi Suomen Kulttuurirahaston 17 maakuntarahastosta. Rahasto tukee oman maakuntansa alueella tehtävää kulttuurityötä jakamalla vuosittain apurahoja ja palkintoja. Lisätietoa www.skr.fi/ka.